

Motion till riksdagen 2005/06:Sf336

av Lars Ohly m.fl. (v)

Integrationspolitik – mot rasism och diskriminering

Motionen delad mellan flera utskott

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3	Inledning och utgångspunkter	8
4	Integrationspolitik och generella insatser	9
4.1	Några begrepp	9
4.2	De första åren	10
5	Allas rätt till arbete.....	11
5.1	Bekämpa diskriminerande strukturer på arbetsmarknaden.....	12
5.2	Rättvis rekryteringsprocess	13
5.3	Invandrade kvinnors utestängning och underordning.....	14
5.4	Handledning för integration	15
5.5	A-kassans inträdesregler.....	16
5.6	Rättegångskostnader vid diskriminering	16
6	Allas rätt till bostad	17
6.1	Socialt segregerade bostadsområden	17
6.2	Makten över boendet.....	18
6.3	Boendeplaneringsprogram.....	18
6.4	Kommunala bostadsförmedlingar	19
6.5	Anvisning av lediga bostäder	19
6.6	Upprustning och ombyggnad	19
7	Allas rätt till utbildning	19
7.1	Skoldemokrati för delaktighet	20
7.2	Faran med fristående skolor	20
7.3	Värna närhetsprincipen	21
7.4	Stärkt modersmålsundervisning	21
7.5	Förbättrad sfi	22
7.6	Skolans roll för att motverka rasism och främlingsfientlighet.....	22
8	En meningsfull fritid	23
9	En värdig ålderdom	24
10	Folkhälsa och integration	25
11	Institutionell rasism och myndighetsdiskriminering	26

Fel! Okänt namn på

11.1	Rättsväsendets ansvar	27
11.2	Brott med rasistiska motiv	27
11.3	Värplikten och Försvarsmakten	28
12	Politiskt deltagande och makt.....	28
12.1	Rösträtt i riksdagsvalet	29
12.2	Avgift för medborgarskap	29
12.3	Information om demokratins möjligheter och gränser.....	29

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskundervisningen skall starta omedelbart och att den inte avbryts förrän ärendet är prövat i samtliga instanser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att asylsökandes betyg skall ekvivaleras och nödvändig kompletterande utbildning eller yrkesrelaterad praktik ges utan dröjsmål för att möjliggöra för arbete.¹
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktmottagningen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunernas ansvar för att skapa meningsfull verksamhet med kulturell eller hälsofrämjande inriktning både för de barn, unga och vuxna asylsökande som lever på förläggningar och för dem som har eget boende.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer måste vara en central del av arbetsmarknadspolitiken.²
6. Riksdagen begär att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag på hur turordningsreglerna kan förtydligas.²
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitiska insatser för invandrade med utländsk examen.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över reglerna för aktivitetsstöd med avseende på ersättning vid tilläggsutbildning.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ser över hur sanktionsmöjligheterna gentemot arbetsgivare som diskriminerar bör preciseras.²
10. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet så att facklig organisation ges talerätt till Nämnden mot diskriminering.²
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samlad översyn av hur diskriminerande praktiker i rekrytering och arbetslivskarriär kan motverkas genom utvecklade rekryteringsrutiner.²
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att styrkt tvärkulturell kompetens liksom flerspråkighet skall räknas som merit vid alla offentliga anställningar.³
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Ams bör ges i uppdrag att implementera lagen om allmän platsanmälan.²
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ser över hur tillsynen vad gäller lagstiftningen om allmän platsanmälan bäst bör genomföras och i detta sammanhang beakta möjligheten att införa sanktioner.²

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppdrag att utarbeta ett samlat handlingsprogram för att öka möjligheterna för kvinnor med utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden.²
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Ams i regleringsbrev bör ges ett förtydligt uppdrag utveckla metoder för att projektverksamhet såväl som ordinarie verksamhet skall inriktas även gentemot kvinnor med utländsk bakgrund samt att det till detta uppdrag skall finnas ett tydligt återrapporteringskrav.²
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsvidareanställningar som norm.²
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handledare som arbetsmarknadspolitisk insats för invandrade.²
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Almi bör ges i uppdrag att skapa mötesplatser med mentorer för invandrade som vill starta eget företag.²
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att närmare se över inträdeskraven i arbetslöshetsersättningen, dess konsekvenser för invandrade samt lägga fram förslag till förändring som undanröjer diskriminering av korttids- och deltidsanställda.²
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning med uppgift att se över hur reglerna för ansvaret för rättegångskostnader i diskrimineringsmål kan ändras i syfte att undanröja risken att kostnadsansvaret utgör en processavhållande faktor.²
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en plan bör upprättas för att integrera människor från etniskt segregerade bostadsområden på samma sätt som gjorts för dem som invandrat till Sverige.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett utvecklat boendeinflytande.⁴
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behöver utvecklas kommunala boendeplaneringsprogram som tar hänsyn till de sociala, ekologiska och feministiska perspektiven i boendet.⁴
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa avgiftsfria bostadsförmedlingar vilka skall omfattas av en stärkt diskrimineringslagstiftning.⁴
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återinföra bostadsanvisningsrättslagstiftningen.⁴
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning bör se över möjligheterna att införa ett investeringsbidrag för ombyggnader av bostäder.⁴
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barn och unga med utländsk bakgrund liksom deras föräldrar bör representeras i lokala skolstyrelser.¹

Fel! Okänt namn på

29. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om ändring i skollagen i enlighet med vad i motionen anförs om kommunal vetorätt vid godkännande av en ny fristående skola.¹
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket bör avslå ansökan om bidrag till fristående konfessionella skolor.¹
31. Riksdagen tillkänna ger för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om närhetsprincipen.¹
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samlad tvåspråkig utbildning från förskolan t.o.m. gymnasiet och i övrigt vad som anges om stärkt modersmålsundervisning.¹
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättringar av sfi-undervisningen.¹
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen ser över invandrades studieekonomiska situation.¹
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkhögskolorna bör få behörighet till sfi-undervisning.¹
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behörighetskrav för lärare i sfi.¹
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket ges i uppdrag att göra en översyn av kursplanerna i grund- och gymnasieskolan i syfte att integrera kunskaper om rasism och diskriminering ur såväl ett historiskt som ett sociologiskt perspektiv.¹
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mångkulturkonsulenternas uppgift att ta till vara invandrade kvinnors kulturella kompetens och erfarenheter.⁵
39. Riksdagen tillkännager för regeringen om sin mening vad i motionen anförs om tillgången till gratis samlingslokaler.⁵
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i kommande översyn i samband med förnyelse av sändningstillståndet bör understryka skillnaden mellan integration och assimilation liksom mångspråkigheten som ett grundläggande värde i samhället.⁵
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara och utveckla mångfalden av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandrantidningar och radio.⁶
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att public service i anställnings- och programpolicy verkar för att vara en spegelbild av befolkningen.⁵
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i arbetet med att utveckla mål och indikatorer för integrationspolitiken uttryckligen använder målet: ”Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska.”

Fel! Okänt namn på

44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ge ett uppdrag till Socialstyrelsen som syftar till att fler äldre skall få vård på sitt eget språk.⁷
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bättre ta till vara kompetensen hos vård- och omsorgspersonal med utländsk bakgrund.⁷
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla mötesplatser för social samvaro.⁷
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Folkhälsoinstitutet bör få i uppdrag att fördjupa studien om utrikesfödda och återkomma med förslag på åtgärder.⁷
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppdra åt regeringen att utforma åtgärder som stimulerar landstingen att öka antalet primärvårdsenheter i s.k. utsatta områden samt att se över landstingets tecknande av vårdavtal med läkare som är verksam i dessa områden.⁷
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fortsatta ansträngningar för att öka rekryteringen av medarbetare med utländsk bakgrund inom åklagar- och domstolsväsendet.⁸
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en offentlig jämförande studie av om rättstillämpningen skiljer sig åt när det gäller personer med invandrar- eller minoritetsbakgrund och etniska svenskar.⁸
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Rikspolisstyrelsen aktivt fortsätter sitt arbete för att öka rekryteringen av personer med utländsk bakgrund och då särskilt kvinnor till utbildning och anställningar inom polisväsendet.⁸
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidareutbildning och handledning i kulturkompetens skall vara givna inslag i polisens verksamhet.⁸
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildningsinsatserna vad gäller rasistisk såväl som vitmakrelaterad brottslighet.⁸
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över mönstringsprocessen och befattningskraven i syfte att förbättra möjligheter för ungdomar med invandrarbakgrund att mönstra och skrivas in för tjänstgöring med värnplikt.⁹
55. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i regelverket som innebär att invandrade kvinnor och män ges rösträtt i riksdagsval, folkomröstningar och Europaparlamentsval efter samma grund som i kommunala val.⁶
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avgiften för att söka svenskt medborgarskap skall tas bort när det statsfinansiella läget så tillåter.

Fel! Okänt namn på

57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att inom ramen för vuxen- och sfi-undervisningen tydliggöra demokratins möjligheter och gränser samt att särskilt informera om situationen för personer med utländsk bakgrund i samhället och om det skydd som lagstiftningen mot diskriminering ger.¹

¹ Yrkandena 2, 28–37 och 57 hänvisade till UbU.

² Yrkandena 5–11 och 13–21 hänvisade till AU.

³ Yrkande 12 hänvisat till FiU.

⁴ Yrkandena 23–27 hänvisade till BoU.

⁵ Yrkandena 38–40 och 42 hänvisade till KrU.

⁶ Yrkandena 41 och 55 hänvisade till KU.

⁷ Yrkandena 44–48 hänvisade till SoU.

⁸ Yrkandena 49–53 hänvisade till JuU.

⁹ Yrkande 54 hänvisat till FöU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning och utgångspunkter

Sverige är i dag inte ett rättvist samhälle. En liten elit vita, medelålders män med makt och höga inkomster lever väl, medan majoriteten av befolkningen på olika sätt drabbas av diskriminering, underordning och sämre villkor. Kvinnor är systematiskt underordnade män och klassklyftorna fortsätter att öka. Att leva i Sverige med utländsk bakgrund innebär för många en verklighet eller erfarenheter av att sakna rätt till arbete, värdighet och framtid.

Vänsterpartiets mål är ett samhälle där varje människa kan försörja sig själv genom arbete, påverka sin livssituation, hysa en berättigad tilltro till samhället och dess institutioner och känna hopp inför framtiden. Det är detta som kännetecknar ett integrerat samhälle. Integration är ett led i kampen för ett demokratiskt samhälle där alla människor har samma rättigheter och skyldigheter. Detta ställer krav på omfattande samhällsförändringar och att den nuvarande maktordningen bryts – en utveckling som den stora majoriteten av oss, invandrade och infödda, kvinnor och män, skulle tjäna på. De lösningar vi ser är på många sätt ouplösligt sammanbundna med kampen mot klass-samhället och för kvinnors rättigheter.

Vänsterpartiet är ett feministiskt parti och arbetar för att bryta kvinnors systematiska underordning. Vänsterpartiet är ett socialistiskt parti och vill avskaffa det ekonomiska system där fåtalet har makten över de stora företagen och ekonomin. Vänsterpartiet är också ett antirasistiskt parti som tar kamp för att bryta den etniska diskrimineringen och ge varje människa kraft och möjlighet att förverkliga sina drömmar oavsett bakgrund. Parlamentariskt betyder det att vi lägger förslag som syftar till att flytta fram arbetarklassens positioner, stärka kvinnors ställning och bryta den etniska diskrimineringen.

Framgångarna för högerextremism och rasistiska partier i Europa är oro-väckande, och framväxten av rasistiska partier i Sverige ställer krav på en bred tvärpolitisk och utomparlamentarisk front för att bekämpa dessa partiers tillträde till parlamentariska rum. Lika illavarslande som dessa partiers framväxt är att etablerade partier också i Sverige är beredda att överta rasistiska partiers problemformuleringar och förslag för att vinna kortsiktiga opinionsvinster.

För Vänsterpartiet är allas rättigheter – kvinnors och mäns, inföddas och invandrades – mänskliga rättigheter. Dessa är ovillkorliga och får inte ifrågasättas eller inskränkas med hänvisning till religion, tradition, ekonomi eller föreställd normalitet. De får inte heller begränsas därför att de skulle anses strida mot den politiska och ekonomiska elitens intressen.

Alltför länge har integrationspolitiken i Sverige inriktats på insatser riktade till dem som ställts utanför. Integration har i bästa fall varit inriktad på att höja levnadsnivån och det ekonomiska och demokratiska utrymmet för människor med utländsk bakgrund till samma nivå som majoritetssamhället i övrigt. Vänsterpartiet menar att det nu är dags att på allvar ifrågasätta de maktens privilegier som i dag upprätthåller invandrade kvinnors och mäns utestängning och underordning när det gäller bostäder och utbildning såväl som arbetsmarknaden.

På samma sätt som integrationspolitiken fokuserat på utestängning och underordning bör även privilegier och överordning ifrågasättas. Viktiga erfarenheter finns att lära av den feministiska kampen. På samma sätt som jämställdhetspolitiken behöver utrustas med feministiska verktyg för att utmana patriarkatet, måste integrationspolitiken bli antirasistisk för att kunna bekämpa de diskriminerande strukturer som upprätthålls av dem som innehar privilegier.

Vänsterpartiet menar att det är dags att på allvar ställa krav på att integrationspolitiken skall omfatta alla som bor i Sverige. Lika självklart som det i dag är att ifrågasätta rimligheten i att bo sju personer i en etta borde vi också ifrågasätta varför det kan anses självklart att bo ensam i en sjurumsvåning på Östermalm. Lika självklart som att ställa frågan varför invandrade inte kommer in på arbetsmarknaden borde det vara att ifrågasätta varför en liten grupp företagsägare kan fortsätta att tjäna på att låta detta ske. Det är dags att ifrågasätta den verkliga segregation som återfinns i de rika, vita innerstäderna och villaförorterna och koncentrera insatserna på att bryta den segregation som dessa representerar. Det är dags att integrationspolitiken blir antirasistisk.

4 Integrationspolitik och generella insatser

Det finns egentligen ingen särskild integrationspolitik som på egen hand kan skapa integration utan att samtidigt beröra andra politiska områden. Kultur, närings- och regionalpolitik, socialförsäkringsfrågor, EU-frågor och demokrati-frågor påverkar alla vägen mot det integrerade samhället. Ytterst handlar det om rätten till arbete, bostad och utbildning. Det förutsätter rätten att inte bli diskriminerad; rätten att bli lika behandlad och att ha samma möjligheter oavsett ursprung och hudfärg.

Det är också avgörande att vi arbetar utifrån kunskapen att integrationspolitiken påverkas och begränsas av de rådande orättvisorna i Sverige. Överallt präglas kvinnors och mäns livssituation av strukturer som överordnar män och underordnar kvinnor. Integrationspolitikens alla delar måste därför präglas av ett feministiskt perspektiv för att bryta den rådande maktordningen.

4.1 Några begrepp

Det finns i Sverige en lång tradition av assimileringspolitik, om än ibland outtalad, gentemot grupper av människor som av en majoritet betraktats som annorlunda. Idén om ett gemensamt land, folk och språk har tvingat människor att överta majoritetskulturens identitet för att bli accepterade i Sverige. Så skedde med den tidiga arbetskraftsinvandringen och har varit utmärkande för senare tids flyktningmottagande.

Vänsterpartiet menar att varje människa oavsett ursprung är en tillgång för samhället. Hennes eventuella olikhet skall ges möjlighet till befruktande möte

Fel! Okänt namn på

eller konfrontation, och hennes eventuella likhet ifråga om kompetens eller behov skall inte ifrågasättas. Hon skall varken tillskrivas egenskaper eller behöva avsäga sig dem på grund av sin etnicitet.

Segregation innebär uppdelning, eller åtskillnad, mellan grupper där vissa diskrimineras politiskt, ekonomiskt och/eller socialt. Detta får till resultat att människor och grupper stängs ute från samhället. Deras valmöjligheter riskerar att försvinna till den grad att de blir objekt för andras lösningar och hänvisas till vanmakt och utestängning. *Assimilering* har i Sverige nästan alltid inneburit att den invandrade befolkningen eller landets urbefolkning fått ge upp sin egen kulturella och språkliga identitet för majoritetsbefolkningens normer och språk. *Integration* innebär i stället förandet av en helhet i en process där alla ingående parter tar ansvar och växelverkar.

Med *etnisk mångfald* menar vi att främja lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter oavsett etnisk tillhörighet. *Invandrad* är den person som är född i ett annat land och som flyttat till och bosatt sig i Sverige, oavsett personens medborgarskap och invandringsskäl. Invandrade personer och deras barn kallar vi för *människor med utländsk bakgrund*. *Svensk* är den som är bosatt i Sverige, och den som har svenskt medborgarskap men är bosatt utomlands. I ett *integrerat samhälle* kan varje människa försörja sig själv och påverka sin livssituation på lika villkor.

4.2 De första åren

Integrationen skall börja dag ett, dvs. samma dag som en flykting sätter sin fot på svensk mark. När en människa söker asyl i Sverige vet vi inte vem som kommer att avvisas och vem som kommer att få stanna. Vår syn på hur svensk flyktingpolitik i grunden måste omprövas och förändras samt våra förslag för ett förbättrat flyktingmottagande utvecklar vi i separata motioner.

Ett värdigt mottagande är en nödvändig förutsättning för att göra tillhörigheten i det nya landet möjlig. Den första tiden i Sverige är avgörande för att den potential som invandrade har med sig in i landet skall tas till vara. Detta för att möjliggöra för ett snabbt inträde på den reguljära arbetsmarknaden och en likvärdig tillgång till det svenska utbildningsväsendet. I dag måste en flykting vänta till dess att han eller hon fått uppehållstillstånd innan t.ex. betyg översätts och kompletterande yrkesutbildning ges. Det finns familjer som vistas i flera år på förläggningar innan de får sina permanenta uppehållstillstånd. Denna nedbrytande väntan inte bara fördröjer, utan även försvårar och försämrar möjligheten till en positiv integration i Sverige och kommer att ha negativa konsekvenser för framtida pensionsuttag.

Vänsterpartiet har drivit igenom att barn till asylsökande skall ha rätt att gå i skola och förskola på i huvudsak samma villkor som bosatta svenska barn. Mycket återstår emellertid att göra för att detta skall fungera tillfredsställande över hela landet. Vi har också drivit igenom att barn till gömda skall ha rätt att gå i skolan. Kommunerna tillförs numera pengar i detta avseende, och en arbetsgrupp mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna ser över hur regleringen av detta bäst skall ske för att barnen skall kunna gå i

skolan utan att oroas över att de kanske röjer familjens gömställe. Kunskap är aldrig tung att bära, och det finns därför bara vinster i att bemöta den asylsökande som om han eller hon kommer att stanna för att därför vinna tid i den senare integrationsprocessen. Vår uppfattning är att svenskundervisningen skall starta omedelbart och att den inte, som fallet ofta är i dag, avbryts förrän ärendet är prövat i samtliga instanser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare skall asylsökandes betyg ekvivaleras och nödvändig kompletterande utbildning eller yrkesrelaterad praktik ges utan dröjsmål för att möjliggöra för arbete. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

När en asylsökande får permanent uppehållstillstånd blir kommunerna där han eller hon vistas skyldiga att stå för introduktionen. Sedan 1994 har asylsökande rätt att bosätta sig var de vill i landet. Allt fler kommuner säger upp sina avtal med Integrationsverket och ytterligare fler minskar mottagningen av flyktingar med permanent uppehållstillstånd. Att flyktingar får vänta flera år på förläggningar i väntan på besked om uppehållstillstånd är redan ett mycket allvarligt problem, och att de sedan blir kvar på förläggningen när permanent uppehållstillstånd beviljats utan att få ta del av svenskundervisning och introduktionsprogram försvårar integrationen ytterligare. Därför måste kommunernas skyldighet att ta emot flyktingar med permanent uppehållstillstånd bli tydlig. Därför bör regeringen lägga fram förslag som tydliggör kommunernas skyldigheter i flyktingmottagningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Kommunerna har också ett vidare ansvar i att skapa en meningsfull tillvaro för de flyktingar som finns i kommunens flyktingmottagning. Centralt för en lyckad integration är att flyktingar skall ha kännedom om och känna samhörighet med det svenska samhället. I dag finns mycket lite resurser utanför mottagningsenheterna som stimulerar en sådan process och som möjliggör för asylsökande att komma i kontakt med andra människor. Det är därför mycket viktigt att tydliggöra kommunernas ansvar för att skapa meningsfull verksamhet med kulturell eller hälsofrämjande inriktning, både för de barn, unga och vuxna asylsökande som lever på förläggningar och för de som har eget boende. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Allas rätt till arbete

Ett av de mest avgörande områdena i kampen mot utestängning och underordning är rätten till arbete med lön som går att leva på. Många människor med utländsk bakgrund står i dag utanför arbetsmarknaden. Av dem inom denna grupp som har ett arbete är det många som är överkvalificerade och som har lägre lön än de av sina arbetskamrater som har svensk bakgrund.

Den främsta orsaken till detta är diskriminering. Detta är inte bara ett avgörande hinder och kränkande för de individer som drabbas utan också ett allvarligt samhällsproblem. Det är resursslöseri av stora mått att inte ta till vara invandrades kunskaper och erfarenheter. Dessutom talar den demo-

Fel! Okänt namn på

grafiska utvecklingen för nödvändigheten av att så många som möjligt finns i arbete. Genom arbetets betydelse för individens självkänsla och sociala kontakter påverkar arbetsmarknadsläget även folkhälsan. Mot denna bakgrund måste arbetet med mångfaldsplaner, bristyrkesutbildning, validering av utbildning och erfarenhet förstärkas. Vänsterpartiet kämpar för att försvara kollektivavtalen och förhindra lönedumping. Vidare måste det faktum att vissa arbetsgivare utnyttjar människors utsatthet och anställer svart arbetskraft bekämpas.

Alla löntagare skall ha samma rättigheter. Därför måste en höjning av sysselsättningsgraden bland invandrade personer vara en central och aktiv del av arbetsmarknadspolitiken – att skapa riktiga jobb med löner enligt kollektivavtal. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.1 Bekämpa diskriminerande strukturer på arbetsmarknaden

Föreställningar om att personer med utländsk bakgrund inte är värda lika mycket på arbetsmarknaden genomsyrar i dag hela arbetslivet. Arbetslösheten bland personer med utländsk bakgrund är 2–3 gånger högre jämfört med personer med svensk bakgrund.

En grundbult i den svenska anställningstryggheten är de turordningsregler som förhindrar att arbetsgivaren själv bestämmer vem som skall avskedas vid arbetsbrist. Lagen om anställningsskydd (LAS) reglerar att arbetstagarnas plats i turordningen bestäms av anställningstidens längd. Vissa arbetsgivare har hittat metoder för att, bl.a. genom omorganisering kringgå turordningsreglerna i LAS. Detta är ett allvarligt hot mot människors grundläggande anställningstrygghet. För att undvika att arbetsgivare manipulerar med turordningskretsar för att göra sig av med exempelvis arbetstagare med utländsk bakgrund bör regeringen återkomma med förslag på hur turordningsreglerna kan förtydligas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns en myt att invandrade kvinnor och män skulle vara särskilt lämpade att öppna små verksamheter som pizzerior, torghandel eller korvkiosker i egen regi. Detta blir ofta den enda utvägen för många invandrade eftersom de inte får arbete inom de yrken de har utbildning för och många har alltså mer eller mindre tvingats in i eget företagande. För att komma till rätta med detta problem behövs arbetsmarknadspolitiska insatser som riktar sig till dem som inte har fått arbete inom det område de är utbildade för vilket alltså även kan gälla personer som i dag har ett arbete eller har småföretag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad som ytterligare försvårar för invandrade med utländsk examen att arbeta inom sitt kompetensområde är det system som nu finns angående s.k. tilläggsutbildning. Många sjuksköterskor utan svensk examen tvingas för att få ekonomin att gå ihop att fortsätta att arbeta deltid, trots att tilläggsutbildningen bedrivs på heltid. Detta eftersom aktivitetsstöd inte kan ges till personer som har anställning av något slag. Man behöver därför se över reglerna

för aktivitetsstöd med avseende på ersättning vid tilläggsutbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den nya lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet som trädde i kraft den 1 maj 1999 har inte verkat länge nog för att kunna utvärderas, men Vänsterpartiet välkomnar det arbete som pågår med att utreda möjligheterna att samordna diskrimineringslagstiftningen. En samlad lagstiftning skulle kunna bli ett mer kraftfullt verktyg.

För att diskrimineringslagstiftningen skall kunna utgöra det kraftfulla verktyg som varit avsikten är det av avgörande betydelse att brott mot diskrimineringslagarna får tillräckligt kännbara konsekvenser. Därför bör regeringen särskilt se över hur sanktionsmöjligheterna gentemot arbetsgivare som diskriminerar bör preciseras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En viktig roll när det gäller diskrimineringsärenden har Nämnden mot diskriminering. Redan när propositionen presenterades krävde Vänsterpartiet att fackliga organisationer som har kollektivavtal med en arbetsgivare skulle kunna vända sig till nämnden. Om en facklig organisation nu vill stödja sina medlemmar i ett ärende måste organisationen gå via Diskrimineringsombudsmannen (DO). Vänsterpartiet står fast vid kravet och föreslår att riksdagen hos regeringen begär ändring av lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet så att facklig organisation ges talerätt till nämnden. Detta bör riksdagen begära.

5.2 Rättvis rekryteringsprocess

En ökad etnisk mångfald är nödvändigt för att samhället skall kunna fullgöra sitt uppdrag att tillhandahålla service till alla medborgare. I lagen mot etnisk diskriminering fastslås arbetsgivarnas uppgift att arbeta för mångfald i arbetslivet och i det arbetet är mångfaldsplaner ett viktigt redskap. Vänsterpartiet menar att alla större arbetsplatser bör vara skyldiga att upprätta mångfaldsplaner. Samtliga myndigheter är numera skyldiga att årligen inkomma med planer där det skall framgå hur respektive enhet arbetar för att främja bland annat etnisk mångfald bland sina anställda. Vänsterpartiet menar att mångfaldsplaner är ett viktigt verktyg för att tydliggöra arbetsgivares ansvar att öka tillgången till den svenska arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Vi driver därför kravet att samtliga offentliga och privata arbetsgivare med fler än 25 anställda skall omfattas av denna skyldighet. Denna fråga tittar nu Diskrimineringskommittén på och skall överlämna sina förslag till regeringen i juni 2006.

Det är av avgörande vikt att skapa en rekryteringsprocess som är där diskriminering inte förekommer i något led. För att inte godtyckligt utestänga arbetssökande med utländsk bakgrund måste befattningsbeskrivningar och annonser tydligt formulera de krav som ställs, de meriter som är nödvändiga och tillräckliga och de urvalsprinciper som kommer att användas genom rekryteringsprocessen. Det finns ett stort behov att vidare utveckla metoder för att bekämpa diskriminerande strukturer och beståndsdelar i fråga om rekryte-

Fel! Okänt namn på

ring. Bland annat genomförs på flera håll i landet försök med s.k. avidentifierade ansökningshandlingar, och en utredning ser för närvarande över möjligheterna att närmare utveckla dessa metoder och försöksverksamheter inom statliga anställningar. Vänsterpartiet välkomnar detta och ser också att dessa metoder bör kunna användas även på den övriga arbetsmarknaden. Det är i sammanhanget emellertid viktigt att understryka att frågan om avidentifiering av ansökningshandlingar bör ses i relation till den diskriminering som sker under rekryteringsprocessen som helhet, och att andra lämpliga metoder kan behöva utvecklas för uppföljning senare i processen. Därför bör en samlad översyn göras om hur diskriminerande praktiker i rekrytering och arbetslivskarriär kan motverkas genom utvecklade rekryteringsrutiner. Regeringen bör tillsätta en utredning med ett sådant uppdrag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är nödvändigt att varje människa dagligen möter världen som den faktiskt ser ut. Detta kräver tvärkulturell kompetens hos utbildningssamordnare och arbetsgivare. Den som talar fler språk än majoritetsspråket har också stor fördel av detta i sitt arbete och det blir allt viktigare för företag och myndigheter att ha flerspråkiga anställda. Styrkt tvärkulturell kompetens skall, liksom flerspråkighet, räknas som merit vid alla offentliga anställningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Trots lagen om allmän platsanmälan är det bara ungefär en tredjedel av alla lediga platser som anmäls till arbetsförmedlingen. De flesta lediga jobb tillsätts i stället via kontakter i det egna nätverket. Detta har som självklar konsekvens att människor med mindre utbyggda kontaktnät har en begränsad tillgång till de lediga tjänster som ändå finns. För att motverka ytterligare utestängning av arbetskraft med utländsk bakgrund är det hög tid att arbetsförmedlingarna börjar ställa krav på arbetsgivare att anmäla lediga tjänster. Därför bör Arbetsmarknadsstyrelsen (Ams) ges i uppdrag att implementera lagen om allmän platsanmälan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen bör i detta sammanhang även se över hur tillsynen vad gäller lagstiftningen bäst bör genomföras och i detta sammanhang beakta möjligheten att införa sanktioner. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.3 Invandrade kvinnors utestängning och underordning

Den grupp som diskrimineras, marginaliseras och osynliggörs mest av alla på arbetsmarknaden är kvinnor med utländsk bakgrund. Det svåra läget på arbetsmarknaden för kvinnor med utländsk bakgrund kommer att bestå om inte integrationspolitiken ges en medveten, tydlig feministisk inriktning. Vi har i Sverige i dag en arbetsmarknad där kvinnor diskrimineras. Det sker genom segregering, lönediskriminering samt sämre arbetsvillkor och anställningstrygghet. Det är därför av särskild vikt att utveckla arbetet med att stärka invandrade kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning som utarbetar ett samlat hand-

lingsprogram för att öka möjligheterna för kvinnor med utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt jämställdhetslagen är samtliga arbetsgivare skyldiga att se till att det finns en jämn fördelning mellan kvinnor och män på arbetsplatserna. Mot denna bakgrund har Ams i uppdrag att i s.k. brytprojekt verka för att bryta den traditionella könsuppdelningen på arbetsmarknaden. Vissa av projekten handlar om att få kvinnor och män att välja en annan yrkeskategori, som att stimulera män till att utbilda sig inom vårdsektorn och kvinnor till att satsa på högre utbildning inom tekniska yrken, medan andra är inriktade på attitydpåverkande insatser gentemot Arbetsmarknadsverkets personal. Vänsterpartiet menar att Ams i regleringsbrev bör ges ett förtydligt uppdrag att utveckla metoder för att projekt- såväl som ordinarie verksamhet skall inriktas även gentemot kvinnor med utländsk bakgrund. Till detta uppdrag skall det finnas ett tydligt återrapporteringskrav. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Invandrade kvinnor är också de som är mest utsatta när det handlar om otrygga anställningsförhållanden. Bland tidsbegränsat anställda LO-kvinnor är andelen som är födda utanför EU ungefär 30 procent. Detta gäller även bland dem som har varit i Sverige i minst 10 år. Som en jämförelse kan sägas att kvinnor födda i andra nordiska länder har en lägre andel tidsbegränsade anställningar än genomsnittet för hela gruppen kvinnliga LO-medlemmar. Förutom att tidsbegränsade anställningar för med sig social och ekonomisk otrygghet är det inte alltid de leder till fasta jobb. För att stärka löntagarnas ställning kan tidsbegränsade anställningar minskas både via lagstiftning och via överenskommelser i kollektivavtal. Förslag till ny lagstiftning är för närvarande ute på remiss. Vänsterpartiet vill understryka att när förbättringar på detta område skall formuleras bör principen vara att tillsvidareanställningar skall vara norm. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.4Handledning för integration

Invandrade har oftare mindre användbara kontaktnät på arbetsmarknaden, vilket utgör ett ytterligare hinder för att få ett arbete. Ett viktigt redskap för invandrade och andra nytillträdde på arbetsmarknaden är därför handledare med goda kontakter med arbetsgivare. För att tillgodose det särskilda behov av detta handledarsystem som invandrade har behöver arbetsförmedlingarna ges utrymme att på ett mer flexibelt sätt använda medel avsedda för arbetsmarknadsutbildning och för kontant stöd. På detta sätt kan arbetsförmedlingarna sätta in handledare då detta bedöms vara den mest lämpliga åtgärden utan att vara hindrade av att medlen är bundna, och Arbetsmarknadsverket ges möjlighet att avväga behoven mot varandra för att kunna sätta in rätt insats vid rätt tidpunkt. För att ge styrning på anslagens användning bör man sätta en begränsning på hur mycket som får användas till vad. En sådant flexibelt system används redan inom arbetsmarknadspolitikens utgiftsområde vad gäller köp av arbetsmarknadsutbildning och kontantstöd. Vänsterpartiet anser

Fel! Okänt namn på

att regeringen bör få i uppdrag att se över detta och återkomma med förslag på hur medel för arbetsmarknadsutbildning och kontantstöd kan användas även till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader så att handledare kan sättas in när detta bedöms vara den bästa arbetsmarknadspolitiska insatsen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Arbetsmarknadens parter har också i en avsiktsförklaring åtagit sig att verka för att personer med ingen eller begränsad erfarenhet av svensk arbetsmarknad ges möjlighet att tidigt få kontakt med en mentor med motsvarande professionell inriktning. Vänsterpartier ser fram emot att detta åtagande fullföljs och menar samtidigt att Almi bör ges i uppdrag att skapa mötesplatser med mentorer för invandrare som vill starta eget företag. Detta förutsätter en medvetenhet om faran i att faktiskt eller upplevd diskriminering på arbetsmarknaden "tvingar" personer med utländsk bakgrund försöka överleva som småföretagare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.5 A-kassans inträdesregler

Det svenska trygghetssystemet bygger i mångt och mycket på inkomstbortfallsprincipen. Detta är en viktig princip vilken utgår från tanken om allas rätt till arbete. Men det innebär också att de som har svårt att komma in på arbetsmarknaden också har svårt att komma in i trygghetssystemen.

Studier visar att var man är född och hur länge man har bott i Sverige är avgörande faktorer för om man skall kunna uppfylla det arbetsvillkor som berättigar till a-kassa. Det innebär att inträdeskraven missgynnar de grupper som inte har hunnit få någon förankring på arbetsmarknaden. Tillfälliga arbeten såsom timanställningar är vanligast bland kvinnor som grupp samt yngre och invandrare kvinnor och män. Det finns ett medlems- och arbetsvillkor för att få inkomstrelaterad ersättning. Men för att över huvud taget få bli medlem i en a-kassa skall man ha arbetat i genomsnitt 17 timmar i veckan under 4 veckor, under en sammanhängande period av 5 veckor. Det innebär att man kan ha en stark förankring på arbetsmarknaden genom regelbundet arbete under flera år, t.ex. timanställning, och hade kunnat uppfylla arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen om man bara haft chansen att bli medlem i en kassa. Bland annat TCO har påpekat att det särskilda inträdeskravet kan ses som en diskriminering av deltidsanställda i strid mot EG:s deltidsdirektiv. Detta direktiv är nu också lag i Sverige. Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning i syfte att se över inträdeskraven i arbetslöshetsersättningen, dess konsekvenser för invandrare, samt komma med förslag till förändring som undanröjer diskriminering av korttids- och deltidsanställda. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.6 Rättegångskostnader vid diskriminering

En faktor som allvarligt kan försvåra för den som diskriminerats i en anställningssituation att använda sig av lagstiftningen är reglerna om ansvaret för

rättegångskostnader. För den som inte är medlem i en facklig organisation, eller som inte har stöd av sin organisation eller av DO, måste risken att få stå för motpartens rättegångskostnader vara en mycket starkt processavhållande faktor. Reglerna om kvittning av rättegångskostnader i arbetstvistlagen har alldeles för begränsad räckvidd för att ha någon betydelse i detta sammanhang. Vänsterpartiet anser att en utredning bör få i uppdrag att undersöka hur reglerna för ansvaret för rättegångskostnaderna i diskrimineringsmål bör ändras för att lösa detta problem. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Allas rätt till bostad

Bostaden är en social rättighet och en grund för människors möjligheter att förverkliga sina livsprojekt. Detta innebär att alla människor skall ges likvärdiga möjligheter att leva i goda bostäder i bra miljöer till rimliga kostnader. Att vara utan bostad är att vara berövad rätten till ett fullgott liv.

I boendet syns segregationen mycket tydligt. Genom att studera den sociala, ekonomiska och etniska strukturen i samhället framträder tydliga mönster. Orsakerna handlar mycket lite om enskilda frivilliga val utan är snarare strukturella. Den sociala och ekonomiska segregationen byggdes in vid framväxten av de svenska storstäderna. Under de senaste 20 åren har den etniska dimensionen blivit allt starkare.

6.1 Socialt segregerade bostadsområden

Klyftorna i det svenska samhället växer. Det finns områden i det här landet där människor lever hela sitt liv i isolering – som i akvarier. Man umgås med sina landsmän, med människor i samma situation och med ungefär samma erfarenheter som man själv. Här växer man upp i sina fäders fotspår och ofta med andra värderingar än de flesta svenskers.

Vi avser då platser som Östermalm, Askim och Limhamn – dessa reservat för den vita överklassen dit förtorens ungdomar i bästa fall får åka på klassresa efter nian. Här kan man gå gata upp och gata ner och spegla sig i sina likar – men inte möta olikheten, utmaningen, utvecklingen. Om man så vill: etniskt rensade enklaver – som inte tillkommit genom brutal folkfördrivning, men genom det strukturella förtryck som upprätthåller det svenska klasshället och fördriver hundratusentals människor till arbetslöshet, maktlöshet och underordning.

Det finns omfattande jämställdhetsforskning som visar att män väljer andra män när de anställer eller nominerar därför att det är vad de känner igen. Sedan några år tillbaka finns en ökande mängd forskning som visar att liknande diskriminering kan skönjas riktad mot människor med utländskt ursprung. Grundläggande för integrationspolitiken är därför att bryta de etniskt verkligt segregerade bostadsområdena, att rikta ifrågasättandet mot dem som

Fel! Okänt namn på

innehar positionerna och makten. Regeringen bör därför med det snaraste upprätta en plan, på samma sätt som man gjort för dem som invandrat till Sverige, över hur man skall integrera människor från dessa etniskt segregerade bostadsområden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.2 Makten över boendet

Boendes makt över den egna bostaden och bostadsområdet måste utvecklas. Det skall vara möjligt att påverka de processer, skeenden och beslut som rör boendet. Närhetsprincipen skall vara vägledande, dvs. beslut skall fattas så nära de berörda som möjligt, och boendeinflytande kunna utövas på flera nivåer. Det enskilda hushållet skall kunna bestämma över den egna bostaden, och de boende skall gemensamt kunna bestämma över utvecklingen i ett kvarter eller ett område. Boende i ett allmännyttigt bostadsföretag skall ha inflytande över de övergripande beslut som fattas i företaget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.3 Boendeplaneringsprogram

En god samhällsplanering skapar livsmiljöer som motverkar förtryck, utestängning och diskriminering på grund av kön, etnicitet och klass. Som ett exempel är god belysning i alla bostadsområden en viktig fråga för att kunna känna trygghet i sin närmiljö.

I plan- och bygglagens 5 kap. 7 § regleras kommunens möjlighet att utifrån ett program ge förutsättningar för hur ett bostadsområde skall bebyggas, antal lägenheter, upplåtelseform och så vidare. Detta är emellertid inget absolut krav. Frånvaron av krav på obligatoriska boendeplaneringsprogram i samband med översynen av översiktsplaner är utan tvekan en orsak till den svaga samhällsdebatten kring boendefrågor.

Med ett krav på obligatoriska boendeplaneringsprogram som, bl.a. skulle ta upp aspekterna kring segregering och lösningar för de grupper som är eller riskerar bli hemlösa skulle vi få en aktiv debatt i kommunerna om hur vi bygger ett samhälle där alla får plats. Genom en medveten boendeplanering som tar sikte på byggande med blandade upplåtelseformer kan vi bryta den segregering som framför allt präglar våra stora städer. Det mesta är redan byggt och därför är det betydelsefullt att ta hänsyn till det redan byggda och planera på ett sådant sätt att vi bryter segregation och utestängning. För att en övergripande planering av befintlig och tillkommande bebyggelse skall komma till stånd bör därför kommunala boendeplaneringsprogram utvecklas. Dessa bör utgå ifrån de sociala, ekologiska och feministiska perspektiven i boendet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.4 Kommunala bostadsförmedlingar

Vänsterpartiet anser att alla skall ha tillgång till en avgiftsfri bostadsförmedling som ger alla som behöver, möjlighet att få en bostad utifrån sina behov. En bostadsförmedling skall förmedla sociala och medicinska förturer, och göra det möjligt för människor med särskilda behov att hitta en passande bostad och boendeform. Många flyktingar och invandrade har i dag inte råd att betala de avgifter som bostadsförmedlingar tar ut för sina tjänster. Därför bör avgiftsfria bostadsförmedlingar införas, vilka skall omfattas av en stärkt diskrimineringslagstiftning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.5 Anvisning av lediga bostäder

En bostadsförmedling kan bara fungera om det finns lediga lägenheter att förmedla. I första hand bör överenskommelser träffas med fastighetsägare om att de skall lämna lediga lägenheter till förmedling. Men för att inte bostadsförmedlingarna helt skall vara hänvisade till fastighetsägares och hyresvärdars goda vilja för att alls ha några bostäder att förmedla krävs en lagstiftad möjlighet för kommunen att begära in lediga lägenheter och även makt att fördela dem.

Bostadsanvisningsrättslagen gav kommunerna rätt att anvisa bostadssökande till bostadslägenhet som skulle upplåtas med hyresrätt eller bostadsrätt och var ett kraftfullt redskap för att garantera kommunmedborgarnas möjlighet till bostad. Därför bör bostadsanvisningsrättslagstiftningen återinföras. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

6.6 Upprustning och ombyggnad

I många förorter har behoven av underhåll, upprustning och ombyggnad blivit allt större, både vad gäller bostäderna i sig och boendemiljöerna. Staten bör därför stödja åtgärder i beståndet för att säkerställa att dess värde och kvalitet hålls på en hög nivå. Särskilda investeringsbidrag bör inrättas för ombyggnad och förnyelse av boendemiljöer. Krav skall ställas på hänsyn till husets kvaliteter och de boendes önskemål, och hyran måste förhandlas i förväg för att hålla hyrorna på en rimlig nivå. Regeringen bör utreda en sådan förändring av stödet till ombyggnationer av hyreshus. Samtidigt bör dagens räntebidragssystem fasas ut. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Allas rätt till utbildning

Alla barn och ungdomar har rätt till en likvärdig utbildning av god kvalitet. En sammanhållen och likvärdig skola är ett viktigt verktyg i arbetet för ett

Fel! Okänt namn på

samhälle där faktorer som klass, kön och etnicitet inte längre begränsar individens inflytande och livschanser. Skolan har en mycket betydelsefull uppgift att motverka den segregering som arbetsliv och bostadsstruktur lägger grunden till.

7.1 Skoldemokrati för delaktighet

Vänsterpartiet motsätter sig tanken att valet av skola skall vara ett avgörande instrument för inflytande för elever och föräldrar över den egna skolsituationen. Det bästa och effektivaste sättet att stärka elevernas och föräldrarnas makt är att demokratisera alla skolor och låta skolorna bli samlingsplatser i lokalsamhället. Detta är också en viktig nyckel till kvalitetsförbättring i skolan, inte minst i skolor där många av föräldrarna är invandrare, och kan bidra med sina perspektiv och erfarenheter för att utveckla skolan. Vi utvecklar hur vi ser att inflytandet även i övrigt kan förbättras i en separat motion. Det är därför viktigt, när verksamheten med lokala skolstyrelser med elev- eller föräldramajoritet nu kommer att permanentas, att skolan verkar för att alla elever kommer att vara representerade. Därför bör regeringen uppdraga åt Skolverket att verka för att barn och unga med utländsk bakgrund liksom deras föräldrar representeras i dessa lokala skolstyrelser. Detta kan exempelvis göras genom utbildning av de lokala skolstyrelserna eller informationsinsatser riktade till föräldrar som annars är underrepresenterade. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Faran med fristående skolor

I en utvecklad skoldemokrati är det naturligt att skolor blir olika och att det uppstår en mångfald när det gäller pedagogik, organisation och verksamhetsinriktning. Vänsterpartiet vänder sig dock emot den nuvarande utvecklingen där skolor tvingas ”profilera” sig för att i konkurrens med andra skolor locka till sig elever, och anser att explosionen av s.k. fristående skolor, måste stoppas. Utvecklingen av skattefinansierade fristående skolor har bidragit till att förstärka socioekonomisk och etnisk segregation och riskerar att utarma den offentliga skolan och dränna den på motiverade elever. I samband med Skolverkets beslut om rätt till bidrag skall kommunens yttrande innehålla en konsekvensbeskrivning. Av den bör framgå vilka följder etableringen av en fristående skola får för kommunens samlade skolväsende. Skolverkets prövning skall ske utifrån en helhetsbedömning där kommunens yttrande skall ha avgörande betydelse. Dock kvarstår Skolverkets ansvar att ta ställning till ansökan utifrån en helhetsbedömning. Om en sådan bedömning visar att ett bifall skulle få påtagligt negativa följder för elever och skolväsendet i kommunen skall ansökan alltid avslås, även om kommunen tillstyrker ansökan. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till sådan ändring i skollagen.

Vi menar att skolan skall vara en mötesplats för elever med olika bakgrund och erfarenheter. Ökningen av s.k. konfessionella skolor motverkar skolans

syfte som en mötesplats bör barn och elever med olika bakgrund och erfarenheter eftersom det ofta rör sig om föräldrarnas val att barnen inte skall vara del av det svenska samhället. Därför innebär konfessionella skolor en åtskillnad som får negativa följder för eleverna. Vänsterpartiet anser därför att Skolverket bör avslå ansökan om bidrag till fristående konfessionella skolor. Detta även om kommunen tillstyrker ansökan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.3 Värna närhetsprincipen

Flera storstadskommuner har infört system med betygsintagning till gymnasiet, vilket innebär att eleverna med högst betyg har förtur till de mest populära skolorna. Förutom att detta stärker betygens negativa roll i grundskoleundervisningen skapar det starka segregationseffekter mellan elever med höga respektive låga betyg. Vänsterpartiet avvisar argumentet att detta skulle minska den etniska segregationen genom att elever från storstädernas förorter skulle ges möjlighet att studera på populära gymnasieskolor i innerstaden mot bakgrund av att elever med utländsk bakgrund, av sociala och klassmässiga skäl, generellt har lägre betyg än infödda svenska elever. Vänsterpartiet vill i stället understryka behovet av att elever får plats på en näraliggande gymnasieskola. Alla elever som söker till ett nationellt program skulle härigenom, så långt platserna räcker, garanteras plats i närmaste gymnasieskola som har det program som eleven sökt.

Det påstått fria skolvalet är i stora stycken en chimär. I glesbygden finns i stort sett inga valmöjligheter alls, och i storstaden är valet av skola hårt knutet till klassbakgrund och föräldrarnas utbildning. För att motverka segregation på grund av etnicitet och klass är det viktigt att värna närhetsprincipen inom grundskolan.

Huvudregeln bör vara att eleverna erbjuds plats i grundskolan enligt närhetsprincipen. Föräldrar och elever bör dock samtidigt ges möjlighet att komma in med alternativa önskemål, vilka bör tillgodoses så långt som möjligt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.4 Stärkt modersmålsundervisning

När modersmålsundervisningen som ämne infördes i skolan gjordes det mot bakgrund av en omfattande forskning både här i Sverige och i andra länder. För barn inom förskolan och grundskolans tidigare del handlar undervisning i och på modersmålet om att genom utvecklad begreppsbyggnad erövra ett tänkande på mer krävande kognitiva nivåer. Goda kunskaper i modersmålet ger också eleven förutsättning att erövra en bredare kulturell identitet. För att eleverna inte skall förlora undervisningstid i andra viktiga skolämnen är det viktigt att undervisningen i modersmålet schemaläggs i anslutning till skoldagens slut. Vänsterpartiet vill ha en samlad genomtänkt tvåspråkig utbildning från förskolan till och med gymnasiet. Modersmåls lärarna skall tillhöra ett

Fel! Okänt namn på

arbetslag och deras roll i skolan bör förtydligas och stärkas. På så sätt kan kunskaper i modersmålet bättre integreras med annan undervisning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.5 Förbättrad sfi

Det ligger i allas, inte bara de invandrades, intresse att alla som bor i Sverige ges möjlighet att lära sig det svenska språket. Dåliga kunskaper i svenska handlar inte om ovilja utan om brister i systemet. Det råder i dag problem med dagens utbildning i svenska för invandrare (sfi) och systemet behöver reformeras. Vi måste förbättra möjligheterna för alla som kommer till Sverige att lära sig svenska, oavsett om de vill bli svenska medborgare, behålla sitt gamla medborgarskap eller ha dubbelt medborgarskap. För att förbättra sfi-undervisningen behövs en tydligare individualisering och fler undervisningstimmar per vecka. Sfi skall kunna läsas i kombination med praktik, arbetslivsorientering, validering, annan utbildning eller förvärvsarbete. Detta bör vara utgångspunkten för regeringens arbete att förbättra sfi-undervisningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Eftersom timersättningen för vuxna som deltar i sfi-undervisning tagits bort tvingas många att välja bort svenskundervisning av ekonomiska skäl. Regeringen bör därför se över de invandrades studieekonomiska situation och återkomma med förslag till ändring. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Folkhögskolorna erbjuder en miljö som befrämjar både språkinläringen och kunskaperna om det svenska samhället genom den naturliga kontaktytan med svensktalande och möjligheterna till internatboende. Vänsterpartiet föreslår därför att folkhögskolorna får behörighet till sfi-undervisning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I den ordinarie skolan är kraven höga när det gäller behörighet på undervisande lärare. För att uppnå nödvändig kvalitetshöjning på sfi-undervisningen måste behörighetskrav ställas på undervisande lärare. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

7.6 Skolans roll för att motverka rasism och främlingsfientlighet

Enligt en undersökning som Myndigheten för skolutveckling presenterar i rapporten Olikas lika värde – om arbetet mot mobbning och kränkande behandling, har var fjärde elev med utländsk bakgrund i den svenska skolan utsatts för etniska kränkningar under det senaste året. Så mycket som 14 procent av eleverna uppger i undersökningen att skolans personal kränker eleverna med etniskt nedsättande ord. Vid en granskning av undervisningens innehåll uppger, enligt samma rapport, 86 procent av eleverna att skolan aldrig eller endast vid något enstaka tillfälle uppmärksammat frågor om etnicitet och etnocentrism i historieundervisningen.

Visst arbete pågår i detta avseende. Mot bakgrund av att flera undersökningar visar att det finns läroböcker som ger uttryck för främlingsfientlighet har regeringen gett Skolverket i uppdrag analysera läromedel i grund- och gymnasieskolan utifrån i vilken omfattning och på vilket sätt de avviker från läroplanens värdegrund. Det som skall granskas är hur läroböckerna förhåller sig till kön, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

Skolans skall förmedla kunskaper om mänskliga rättigheter och de förpliktelser dessa innebär och har alltså en viktig roll i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet. Men denna roll behöver både utvecklas och tydliggöras. Skolornas arbete kring rasism och främlingsfientlighet sker i dag främst i form av tillfälliga insatser och inte som ett naturligt inslag i undervisningen. Därför bör Skolverket ges i uppdrag att göra en översyn av kursplanerna i grund- och gymnasieskolan i syfte att integrera kunskaper om rasism och diskriminering såväl ur ett historiskt som sociologiskt perspektiv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 En meningsfull fritid

Människans kulturella identitet är föränderlig och formas i möten med andra. Ett samhälle kan inte karakterisera sig självt som öppet om inte människor ges goda möjligheter att mötas och lära av varandra.

Integration kräver att man har redskap för kommunikation. Kulturen och konstarterna erbjuder sådana redskap. Samtidigt har varje människa behov av ett väl utvecklat modersmål som grund när hon, som barn eller vuxen, skall lära sig ett nytt språk. Biblioteken och litteraturen kan och bör fungera som träffpunkter.

Sedan 2002 avsätts i budgetpropositionen medel för kulturkonsulenter med mångkulturell kompetens. Dessa skall verka vid ett antal regionala stödpunkter för att sprida det mång- och världskulturella perspektivet och successivt föra in det i regionens ordinarie verksamheter. I detta sammanhang är det viktigt att särskilt framhålla att de invandrade kvinnornas – likaväl som männen – kulturella kompetens och erfarenheter måste tas till vara, och att detta skall vara en viktig uppgift för konsulenter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Föreningslivet har en viktig roll att fylla för att mötesplatser skall uppstå mellan människor. Det är därför viktigt att se till att föreningslivet har tillgång till gratis samlingslokaler. Det gäller lokaler för olika möten och amatörkulturaktiviteter, det gäller Folkets Hus och Våra Gårdar och bygdegårdarna och det gäller replokaler och scener för framträdanden. Detta är viktigt för att möjliggöra för ett aktivt kulturliv och är av stor betydelse för att demokratin ytterst skall fungera. I regeringens utformande av kulturpolitikens prioriteringar bör denna tillgång säkerställas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Det hävdas ofta i offentliga sammanhang att mångfalden av språk som talas i Sverige skall ses som en tillgång och inte som ett problem. I praktiken ser det annorlunda ut. Exempelvis lägger nu Sveriges Radio ner den turkiska och den spanska redaktionen med motiveringen att den spansk- och turkisktalande befolkningen nu bör anses väl integrerade i samhället. Svenska medier står fria från den politiska makten, men när det gäller public service-sändningar, dvs. Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion, skall regeringen i sändningstillståndet sätta ramarna. Därför bör i kommande översyn i samband med förnyelse av sändningstillståndet skillnaden mellan integration och assimilation understrykas liksom mångspråkigheten som ett grundläggande värde i samhället. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är viktigt att den mångfald av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandrantidningar och radio bevaras och utvecklas. Därför bör regeringen i analysen av Pressutredningens förslag särskilt ta detta i beaktande. Detsamma gäller förutsättningarna för mångfalden inom etermedier och tidskrifter, vilka inte omfattas av Pressutredningens uppdrag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare bör public service i anställnings- och programpolicy verka för att vara en spegelbild av befolkningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 En värdig ålderdom

Flera av de förändringar som gjorts i och med införandet av ett nytt pensions-system har haft särskilt olyckliga konsekvenser för människor som kommit till Sverige sent i livet. I och med pensionsreformen ändrades den s.k. intjänandetiden till 40 bosättningsår om man tidigare inte arbetat i Sverige. Denna livsinkomstprincip har fått särskilt stora verkningar för personer som flyttat hit från utlandet. De som kommit till Sverige sent i livet hamnar nämligen härmed på en absolut lägstanivå. Mot bakgrund av pensionsreformens skarpt negativa effekter för invandrade personer förhandlade Vänsterpartiet fram ett äldreförsörjningsstöd som är en behovsprövad statlig ersättning som omfattar alla över 65 år. Äldreförsörjningsstödet garanterar en skälig levnadsnivå för alla utan att göra åtskillnad mellan svenska och utländska medborgare. Vänsterpartiet vill understryka behovet av att söka lämpliga verktyg för att minska klyftorna mellan äldre med svensk och utländsk bakgrund. Därför bör regeringen i arbetet med att utveckla mål och indikatorer för integrationspolitiken uttryckligen använda målet: "Skillnaden i pensionsutfall mellan utrikes födda pensionärer jämfört med pensionärer som är födda i Sverige skall minska". Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Äldre som drabbas av demenssjukdom eller motsvarande glömmar ofta sitt andraspråk. Därför behöver särskilda insatser och lösningar utvecklas för äldre med utländsk bakgrund. I vård och omsorg är språket en mycket viktig del då det ger information till den som skall vårda om vilka behov som finns

och information till den vårdade om vilka insatser som ges. Att få kommunicera i vårdssituationen på sitt eget språk ger trygghet i en situation som i övrigt kan vara otrygg på grund av ohälsa. Vänsterpartiet menar att rätten till vård på det egna språket behöver stärkas. Därför bör regeringen ge ett uppdrag till Socialstyrelsen som syftar till att fler äldre skall få vård på sitt eget språk. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att kunna tillgodose dessa behov och för att kunna tillhandahålla fullgod service till alla äldre måste kompetensen hos vård- och omsorgspersonal med utländsk bakgrund bättre tas till vara. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Invandrade äldre tar generellt emot mindre offentlig äldreomsorg än svenskfödda, och det är vanligare bland denna grupp att anhöriga vårdar sina äldre i hemmet. När det gäller anhörigvård är det viktigt att denna är önskad och frivillig för båda parter, och det är viktigt att betona att i det fall man väljer anhörigstöd så skall de som vårdar ges möjlighet till stöd i sin roll. Men andelen äldre med utländsk bakgrund ökar inom äldreomsorgen, och för att motverka isolering bör äldre invandrade erbjudas mötesplatser för social samvaro inom äldreomsorgen. Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta förslag på hur dessa mötesplatser kan utformas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Folkhälsa och integration

Flyktingar och invandrare har överlag sämre hälsa jämfört med personer som är födda i Sverige, mätt i antalet ersatta sjukdagar, andel förtidspensionärer samt besök inom hälso- och sjukvården. Även den psykosociala hälsan som oro, ängslan, sömnbesvär, drabbat flyktingar och invandrade i större utsträckning än majoritetsbefolkningen. Särskilda risker finns inom denna grupp hos kvinnorna.

Statens folkhälsoinstitut presenterade under hösten 2002 en rapport om folkhälsoläget för utrikesfödda svenskar. Syftet var att ge en bild av invandringen till Sverige från andra världskriget och att beskriva hälsan hos några av de berörda invandrargrupperna. Rapporten visar att det finns överrisker för insjuknande i hjärt- och kärlsjukdomar, kranskärslsjukdomar och psykisk ohälsa hos flera invandrargrupper jämfört med svenskfödda.

Sambanden mellan etnicitet och ohälsa är komplexa, men gemensamt uppvisas ändå en tydlig bild av att utsatthet och social tillhörighet i kombination med etnicitet påverkar hälsan. Vänsterpartiet anser att frågan om integration och delaktighet är avgörande för en förbättrad folkhälsa. Och att främja god hälsa är att skapa nödvändiga förutsättningar för integration. Därutöver krävs det riktade åtgärder. Vi anser att Folkhälsoinstitutet bör få i uppdrag att fördjupa studien om utrikesfödda och återkomma med förslag på åtgärder. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är vidare viktigt att behovet av primärvårdsenheter tillgodoses. Mot bakgrund av ovan nämnda är detta viktigt inte minst i s.k. utsatta områden.

Fel! Okänt namn på

Därför bör regeringen få i uppdrag att utforma åtgärder som stimulerar landstingen att öka antalet primärvårdsenheter i s.k. utsatta områden samt att se över landstingets tecknande av vårdavtal med läkare som är verksamma i dessa områden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Institutionell rasism och myndighetsdiskriminering

Rasismen förstärks och kommer till uttryck i ett samhälle där klassklyftorna växer. Det är knappast någon nyhet men förtjänar att sägas igen. Med hög arbetslöshet och tilltagande sociala skillnader söker en del någon att skylla på.

Kampen mot rasismen förs på flera nivåer. Dels runt de materiella förhållandena, där kampen går ut på att utjämna klassklyftorna, dels ryms i våra tänkesätts omedvetna kulturella föreställningar, som outrotligt måste bevakas och bemötas. Därför gäller kampen inte enbart de uttalat rasistiska rörelserna, utan också de krafter som vill rasera den generella välfärden, och den vita hegemoni vi tar för självklar.

Rasism kan finnas i varje grupps relation till en annan. Uttalad och medveten rasism, där en folkgrupp anses ha ett högre värde, är inte särskilt utbredd i Sverige i dag, men det senaste valresultatet tyder på att den ökar, eller att den finner nya uttryck. Det rasistiska våld som utövas av små fascistiska och nazistiska grupper är i dag ett reellt hot mot minoriteter, och mot människor som vågar stå upp för alla människors lika värde.

Med begreppet institutionaliserad rasism menas de lagar och strukturer i statsapparaten som, medvetet och omedvetet, ger signaler om människors olika värde grundat på etnisk bakgrund. Ett sådant exempel är den svenska flyktingpolitiken, där människors berättelser om förföljelse och välgrundade rädsla för förföljelse så ofta nonchaleras, ett annat är diskriminerande bestämmelser om klädesregler på arbetsplatser. Ännu ett problem är det bemötande som många människor med utländsk bakgrund möter hos olika myndighetsutövare.

Därför är det av största vikt att människor med olika etnisk bakgrund finns som yrkesmän och -kvinnor inom känsliga områden som polisen, försvaret och räddningstjänsten. Det är också viktigt att utbildningen inom dessa yrken ger bra kunskap om andra kulturer och religioner. Kampen mot den statliga rasismen är avgörande för att Sverige skall kunna bli ett samhälle där alla är lika mycket värda och har samma möjligheter. Inom rättsväsendet och försvaret återfinns de repressiva funktioner i samhället som har monopol på att använda våld. Det är därför av särskild vikt att de främlingsfientliga och rasistiska element som går att finna i delar av rättsväsendet och inom Försvarsmakten med kraft bekämpas.

11.1 Rättsväsendets ansvar

Inom hela rättsväsendet, men särskilt inom åklagar- och domstolsväsendet behöver fortsatt stora ansträngningar göras för att öka rekryteringen av medarbetare med utländsk bakgrund till olika arbetsfunktioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sedan länge pågår en debatt om huruvida personer med utländsk bakgrund döms hårdare än andra vid jämförbara brott, och mer sällan tilldöms exempelvis skyddstillsyn. Detta leder till en ökad misstro mot personer med invandrarbakgrund i samhället i övrigt. För att lyfta fram detta mycket allvarliga problem kommer nu en utredning om strukturell diskriminering inom rättsväsendet att genomföras. Vänsterpartiet välkomnar detta.

Strukturell diskriminering utgör emellertid enbart en del av diskrimineringsproblematiken och utesluter exempelvis diskriminering som beror på fördomar och värderingar. Vidare kommer denna utredning inte att inhämta nytt datamaterial utan enbart utgå från data som redan samlats i pågående forskningsprojekt. Eftersom ordentlig forskning som jämför domar inte finns inom Sverige kommer utredningen att fokusera på att utreda potentiella diskrimineringsfaktorer. Mot denna bakgrund bör en offentlig jämförande studie av om rättstillämpningen skiljer sig åt när det gäller personer med invandrar- eller minoritetsbakgrund och etniska svenskar genomföras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att förtroendet för polisen skall öka krävs bl.a. att antalet poliser och andra anställda inom polisväsendet med annan etnisk bakgrund än svensk måste öka. Andelen antagna till polisutbildningen med annan etnisk bakgrund än svensk är i dag ca 14 procent, av vilka de allra flesta är av nordisk bakgrund. Detta är långt ifrån tillräckligt. Det är därför viktigt att det arbete som Rikspolisstyrelsen gör för att öka rekryteringen av personer med utländsk bakgrund till utbildning såväl som anställning inom polisväsendet aktivt fortsätter och att man strävar efter att hitta nya former för att nå underrepresenterade grupper som invandrade kvinnor och män. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett av skälen att personer med utländsk bakgrund visar bristande förtroende för polisen är det språkbruk och den hållning som det finns tendenser till inom poliskåren. Den nya polisutbildningen innehåller många moment av träning i etiska och moraliska frågor. För att kunna tillämpa dessa kunskaper när man kommer ut i verkligheten måste även äldre poliser få del av dessa nya arbetsredskap. Därför måste vidareutbildning och handledning i kulturkompetens fortsätta att vara givna inslag i polisens verksamhet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11.2 Brotts med rasistiska motiv

Rubriceringen rasistiska brott är en samlingsbenämning för en rad olika typer av brott som riktas mot enskilda personer på grund av deras etnicitet eller nationella ursprung. Denna form av hatbrott är det yttersta synliga uttrycket

Fel! Okänt namn på

för den rasism som finns utbredd i samhället. Handlingen vid dessa brott riktar sig mot offrets hela bakgrund, kultur och arv. Att öka rättsväsendets kunskaper om rasistiska brott är en mycket viktig uppgift.

Antalet rasistiska brott ser ut att öka. Det kan röra sig om en stigande anmälningsbenägenhet, vilket visar på ett stärkt medvetande om sin rätt till samhällets skydd. Men trots att denna brottstyp varit prioriterad i ett antal år ökar inte antalet gömda gärningsmän i samma omfattning.

Det finns stark anknytning mellan rasistiska brott och den s.k. vit maktrelaterade brottsligheten. För att samhället skall kunna svara upp mot sitt ansvar för att stödja den brottsoffergrupp som utsatts för denna typ av brottslighet krävs att utbildningsinsatserna vad gäller rasistisk såväl som vit maktrelaterad brottslighet intensifieras hos samtliga relevanta myndigheter och instanser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11.3 Värnplikten och Försvarsmakten

För att Försvaret skall ha en folklig förankring krävs att alla samhällsgrupper skall vara representerade. Därför vill Vänsterpartiet ha allmän värnplikt för kvinnor och män. Det är viktigt att mönstringen inte utestänger någon på grund av etnisk bakgrund, kön, klasstillhörighet eller sexuell läggning. Inskrivningsprovet efterfrågar inte etnisk bakgrund trots att tre delprov testar verbal förmåga. Pliktverket har efter Vänsterpartiets påtryckningar gett Försvarshögskolan i uppdrag att utveckla inskrivningsprovet samt kartlägga resultaten av mönstrade med olika etnisk och kulturell bakgrund. Det är nu viktigt att den undersökning som genomförs följs upp och åtgärderna att se över mönstringsprocessen och befattningskraven genomförs i syfte att förbättra möjligheter för ungdomar med invandrarbakgrund att mönstra och skrivas in för tjänstgöring med värnplikt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Politiskt deltagande och makt

I en fungerande demokrati kan varje medborgare vara med och påverka omständigheterna och framtiden. Det handlar om att organisera sig tillsammans med andra för sina rättigheter och att genom politisk kamp och opinionsbildning påverka sitt liv och samhällsutvecklingen. Många invandrade avstår, ofta till följd av marginalisering, från att utnyttja sin rösträtt i parlamentariska val. Det faktum att personer som invandrat är dåligt representerade i den offentliga maktapparaten, liksom inom medierna och på högre myndighetspositioner, bidrar till en maktlöshetskänsla som till del kan förklara ointresset i att delta i de parlamentariska valen.

12.1 Rösträtt i riksdagsvalet

I 2002 års val ökade än en gång det antal väljare som valde att avstå ifrån att rösta. Många kände missnöje med den politik som förts och de alternativ som finns, och upplevde en känsla av utestängning och underordning grundad i sociala förhållanden, arbetslöshet och ökade klyftor. Förklaringen står också att finna i de politiska partiernas oförmåga att ta till vara de erfarenheter som de som invandrat bär med sig. En annan viktig faktor kan också vara att många invandrade bara har en partiell rösträtt. Eftersom riksdagens beslut i så hög grad påverkar villkoren för kommuner och landsting väljer många invandrare att också avstå från att använda sig av sin kommunala rösträtt.

Då en flykting fått uppehållstillstånd och en tid levt i ett land måste han eller hon också ha möjlighet att kunna påverka politiken i landet. Förslag om rösträtt för invandrare har tidigare avvisats med hänvisning till att rösträtten inte bör skiljas från medborgarskapet. Vi menar att denna logik redan brutits genom att rösträtt i kommunala val inte förutsätter svenskt medborgarskap. De fördelar ur integrationssynpunkt som en utvidgad rösträtt innebär väger enligt vår uppfattning betydligt tyngre än formella synpunkter på medborgarskapets avgränsning och innebörd. Därför bör regeringen återkomma med förslag till ändring som innebär att invandrade kvinnor och män ges rösträtt i riksdagsval, folkomröstningar och EU-parlamentsval efter samma grunder och regler som i kommunala val. Detta bör riksdagen begära.

12.2 Avgift för medborgarskap

I Sverige finns det befattningar och anställningar som enbart svenska medborgare får inneha. Viss svensk mark får endast beträdas av svenska medborgare. Dessutom kan ett svenskt medborgarskap ge invandrade personer trygghet då de besöker sina forna hemländer. Möjligheten att ansöka om svenskt medborgarskap är därför en grundläggande mänsklig och demokratisk rättighet. Det kostar i dag 1 500 kronor i administrationsavgift att ansöka om svenskt medborgarskap. Det är en stor utgift för personer med låga inkomster. Kostnaden för att ansöka om svenskt medborgarskap rymmer inte inom det ekonomiska biståndet som kommunen ger enligt socialtjänstlagen. Slutsatsen blir att avgiften med stor sannolikhet begränsar individens möjlighet att ansöka om svenskt medborgarskap. Vänsterpartiet anser därför att avgifterna i samband med förvärv av svenskt medborgarskap skall tas bort när det statsfinansiella läget tillåter det. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12.3 Information om demokratins möjligheter och gränser

Ett samhälles utbildningsväsende har bl.a. till uppgift att fördjupa människors kunskaper om demokratins möjligheter och gränser. Denna uppgift bör själv-

Fel! Okänt namn på

klart gälla alla delar av utbildningsväsendet. Därför bör det inom uppdraget för vuxen- och sfi-undervisningen ingå kursmoment i samhälls- och medborgarkunskap, där demokratins möjligheter och gränser tydliggörs, liksom invårnarnas rättigheter och skyldigheter. Det skall här särskilt ingå att informera om situationen för personer med utländsk bakgrund i samhället och om det skydd som lagstiftningen mot diskriminering ger. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2005

Lars Ohly (v)

Lars Bäckström (v)

Berit Jóhannesson (v)

Sermin Özürküt (v)

Kalle Larsson (v)

Lennart Gustavsson (v)

Alice Åström (v)

Ulla Hoffmann (v)